

**1797-1800 Tarihlerinde Osmanlı-Rusya Arasında
Karadeniz Üzerinden Gerçekleşen İhracat ve İthalat
(87/5 Numaralı Rusya Ahkam Defterine Göre)**

Importation-Exportation Between Ottoman Empire and Russia
Across Black Sea Between 1797-1800
(According to Nu: 87/5 Russian Judgments Registers)

Murat FİDAN*

Öz

Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 3 Eylül 1739 tarihli Belgrad antlaşmasının dokuzuncu maddesi ile ilk defa Karadeniz'deki Rus tüccarlarının statüleri ortaya konulmuştur. Buna göre Rus tüccarlar, Osmanlı Devletinin reâyâ gemileri ile ticaret yapmaya başlamışlardır. Rusya, Osmanlı Devleti ile 1782 ticaret antlaşmasına kadar bu yeni usulle ticaret yapmaya devam etmiştir. 1782 ticaret antlaşmasıyla birlikte artık kendi gemileriyle de Osmanlı Devleti ile ticaret yapan Rusya, bu ticarete Osmanlı reâyâ gemilerini de kullanarak Osmanlı Devletine önemli miktarda ihracat gerçekleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Rusya, İhracat, İthalat

Abstract

The status of Black Sea Russia merchants has been for the first time stated by the Belgrad agreement of September, 03, 1739 between Ottoman State and Russia. Under the rules of the agreement, Russian merchants used the ships belonged to Ottoman residents of moslem and non-moslem people, known as Ottoman people ships. Russia has continued its trade with Ottoman State guiding the rules of the agreement until the Trade Agreement of 1782 allowing to use Russia ships together with Ottoman people ships in the trade, which contributed to increase the import from Russia in an enormous quantity.

Key Words: Ottoman, Russia, Export, Imports

1. Giriş

Osmanlı Devleti'nin karalarda olduğu gibi denizlerde de sağlamış olduğu üstünlük, deniz ticaret trafiğini de belirlemiştir. Osmanlı Devleti, Akdeniz'in Mısır-Girid ve Mora hattının doğusunu kendisine mahsus bir "iç deniz"¹ olarak görmekteydi. Bu sahada Osmanlı, deniz ticaretini ve buna bağlı olarak gerçekleşen kara ticaretini, ticari endişelerinin dışında tamamen politik amaçlı olarak yapılan ahidnameler -kapitülasyonlar-² ile düzenlemekteydi. Karadeniz ise bu sahada gerçekleşen ticaret çerçevesinde XVI. yüzyılın sonlarında yabancı gemilerin girmesine ve ticaret yapmalarına yasaklanmış durumdaydı. Osmanlı Devletinin Karadeniz'de izlemiş olduğu bu politika, Rusya'daki gelişmelere bağlı olarak artık değişme sürecine girmişti.

Rusya, Büyük Petro (1625 – 1725) döneminde yaptığı ıslahatlara uygun olarak XVIII. asrın sonlarından itibaren sanayi inkılâbını Osmanlı Devleti'nden daha hızlı bünyesine uyarlamıştı³. Buna birde Merkantilist⁴ bir

* Yrd. Doç. Dr. Kılıç 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

¹ Kemal Beydilli, "Karadeniz'in Kapalılığı Karşısında Avrupa Küçük Devletleri ve Miri Ticaret Teşebbüsü", *Bellekten*, LV/214, Ankara 1991, s. 687-755

² Halil İnalçık, "İmtiyazat", *Encyclopaedia of Islam*, Leiden-Londra 1971, s. 1179-1189

³ Rusya'da baş oyuncu devlettir. Her şey onun ihtiyaçlarına, ödevlerine ve geçmiş tarihin devasa ağırlığına bağlı olmuştur. I.Petro (1682-1725)'nin tutkusu senyörü köylüsü ile tüm Rus toplumunun boyun eğmesini gerektirmiştir. Bu dönem içerisinde birçok alanlarda reformlar yapılmıştır. Endüstrinin gelişmesi için büyük çaba gösterilmiştir. Bu bağlamda eski fabrikaların yanında yeni üretim merkezleri kurulmuştur. Buna bağlı olarak Rusya'nın dış ticareti artmıştır. Rusya'da XVIII. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkan endüstrileşme, tümüyle devletin ihtiyaçlarına göre biçimlendirilmiştir. Petro'nun ardı arkası kesilmeyen savaşları bu endüstrinin başlıca itici gücünü oluşturmuştur. Askeri ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak kurulan top dökümevleri, silah yapım evleri, ordunun üniforma ihtiyacını karşılamak için kurulan yünlülük dokuma fabrikaları bunun birer göstergesidir. M.E. Falkus, *Rusya'nın Endüstrileşmesi 1700-1914*, Çev. Alaaddin Şenel, Ankara 1986, s. 30-33

⁴ **Merkantilizm:** Temel felsefesi mümkün olduğu ölçüde altın ve gümüş toplayıp saklamak için değerli madenlere sahip olan devletleri sömürgeleştirmektir. Şevket Pamuk, *100 Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, İstanbul 1990, s. 73-81; Rona Turanlı, *İktisadi Düşünce Tarihi*, İstanbul 1988, s. 29-45; Merkantilizm politikasının ulusal servet anlayışı, tüccarların çıkarlarını ön planda tutmuştur. Devletin gücünün kaynağı milli servette bulunmaktadır. Milli servet ise, ticaret bilançosu fazlası sonucunda elde edilen değerli madenlerden elde edilmektedir. Tüccar çıkarları ile devlet çıkarlarının özdeş sayıldığı bu politikada, tüccarların uluslararası ticari faaliyetlerden yararlanabilmeleri için güçlü merkezi bir devlet ile güçlü bir ordunun olması gerekmektedir. Bunların sağlanması için gerekli olan iktisadi faaliyetler ise tüccarların elindedir. Gülten Kazgan, *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evreleri*, İstanbul 1993, s. 35; Werner Strak, "İktisadi Düşünce ve Toplumsal Gelişme" *İktisat Risaleleri*, Çev. M. Özel, İstanbul 1994, s. 231

politika izleme isteği eklenince⁵ Rusya, Karadeniz'e ayrı bir önem vermeye başlamıştır. Zira bu politikalarına bağlı olarak ticarî önemi tarih boyunca değişmeyen Karadeniz'i artık Rusya da kullanmak istemekteydi. Bu bağlamda Rusya ilk defa serbest ticaret imkânını III. Ahmed zamanında Osmanlı Devletinin Rusya ile 15 Muharrem 1133 / 21 Ekim 1720 tarihinde imzaladığı yenileme antlaşmasının⁶ onbirinci maddesi ile elde etmiştir⁷.

Osmanlı Devleti ile Rusya arasında I. Mahmud zamanında yapılan 3 Eylül 1739 tarihli Belgrad antlaşmasının⁸ dokuzuncu maddesi ile de Karadeniz'deki Rus tüccarlarının ilk defa statüleri ortaya konulmuştur⁹. Buna göre Rus tüccarlar Osmanlı Devleti gemileri ile ticaret yapabilme hakkını elde etmişlerdir¹⁰. Bu arada Rusya, güneye inme politikasının bir gereği olarak 1739 Belgrad antlaşması ile Karadeniz için oldukça stratejik bir mevkide bulunan Azak bölgesini, 1771 de ise önemli bir liman merkezi olan Kefe'yi işgal etmişti¹¹. Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti karşısında askeri başarılarla imza atacak olan Rusya, 1774 Kaynarca antlaşması ile Karadeniz'de kendi gemileri ile ticaret yapma hakkına kavuşacaktır.

⁵ Rusya sanayisinin yeni oluşumu esnasında I. Petro, Batı Avrupa rekabetinden korunmak için merkantilizm politikasını esas almıştır. Akdes N. Kurat, *Rusya Tarihi*, T.T.K., Ankara 1993, s. 265

⁶ BOA (Başbakanlık Osmanlı Arşivi) *Rusya Ahkâm Defteri no.83*, s.64; Cemal Tukin, *Boğazlar Meselesi*, İstanbul 1999, s. 67

⁷ “Osmanlı devleti tüccarlarından olan tüccar taifesi Moskof memleketine varıp gelip ticaret eyledikleri gibi Moskof halkından olan tüccar taifesi dahi Osmanlı memleketlerine gelip ve gidip ticaret ideler...” Necdet Kurdakul, *Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar*, İstanbul 1981, s. 141; Bu antlaşma her ne kadar 21 Ekim 1720 tarihli olsa da yürürlüğe girmesi 3-12 Ekim 1729 tarihlerinde gerçekleşmiştir. BOA *Rusya Ahkam Defteri*, no. 83, s. 64; Bu yenileme antlaşması açık bir şekilde deniz ticaretinden bahsetmemekle birlikte deniz ticaretinin yapılması söz konusudur. İdris Bostan, “Rusya'nın Karadeniz'de Ticarete Başlaması ve Osmanlı İmparatorluğu (1700-1787)”, *Belleten*, C. LIX, Sayı 225 (Ağustos 1995), s. 357

⁸ Rusya ile Belgrad Antlaşması öncesi yapılan sulh görüşmeleri için Tukin, *Boğazlar Meselesi*, s. 71-72; Antlaşma metni için BOA *Rusya Ahkam Defteri*, 83/1, s. 89; *Muahdat Mecmuası*, C. III, s. 244-251

⁹ Dokuzuncu Madde: “Ticaret hususu sulh ve salahın neticesi olup devletler reayası ve bereayasının menfaatine olup Devlet-i aliyye tüccarı Moskof devletinde, diğer devletleri tüccarına tanıdığı ve o miktar vergi ile serbest ticaretlerini icra ederler. Bunun karşılığında Moskof devletine tabi olan tüccarlar dahi Osmanlı Devleti tarafından bu misillü serbestiyet ile ticaretlerini yaparlar. Karadeniz'de vaki Ruslar'ın ticareti Osmanlı Devleti reayası gemileriyle ola.” *Muahdat Mecmuası*, C. III, s. 244; Osmanlı Devleti tarafından Ruslara Karadeniz'de ticaret yapabilme izni bahş edilişi hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Cemal Tukin bu konuda 1739 Belgrad antlaşmasını ilk tarih olarak ifade ederken, İdris Bostan ise bu tarihi 1702 den başlatmaktadır. Tukin, *Boğazlar Meselesi*, s. 31-36; Bostan, “Rusya'nın Karadeniz'de Ticarete Başlaması”, s. 360

¹⁰ Necdet Kurdakul, *a.g.e.*, s. 141

¹¹ W. Barthold, “Kefe”, *İ.A.*, c. VI, İstanbul 1967, s. 535-537

Rusya'ya verilen bu ticari imtiyazlar, Osmanlı Devleti'nin bir ihsanı şeklinde değil Rusya'nın baskısı ve zorlaması neticesinde verilmişti. Yeni elde ettiği hakları iyi değerlendiren Ruslar, açık pazar haline gelen Osmanlı pazarına diğer Avrupa devletleri gibi girmeye başlayacaklardır. Bu çerçevede Ruslar, Osmanlı pazarında İngilizlerin uzun zamandan beri sahip oldukları demir piyasasını ellerine geçirme niyetinde olacaklardır¹².

Görüleceği üzere Rusya 1739 Belgrad antlaşması sonrası, artık Osmanlı Devleti ile diğer Avrupalı devletlerin yaptıkları gibi olmasa da ticaret yapmaya başlayacaktır¹³. 1774 Küçük Kaynarca antlaşmasından sonra ise Rusya, diğer Avrupalı devletler gibi hatta onlardan bile daha ayrıcalıklı olarak Osmanlı Devleti ile ticaret yapacaktır. Bu makalemizde Rus tüccarların Osmanlı Devleti ile ticaret yapabilme hakkına kavuştukları 1739 Belgrad antlaşmasındaki şartlara bağlı olarak, Osmanlı-Rus ticaretinin 1797 - 1800 tarihleri arasındaki gerçekleşmesini inceleyeceğiz.

2. Osmanlı Müslim ve Gayri Müslim Reayası Tüccar Gemileri İle Osmanlı-Rusya Ticareti

Osmanlı Devleti'nden Osmanlı bandırası taşıyan gemiler ile ticaret izni alan Ruslar, bu amaçla Karadeniz ve Akdeniz'de bulunan tüm Osmanlı memleketlerinde ticaret yapmaya başlamışlardır. Ticaret yapmak isteyen Rus tüccarlarının ve ticaret gemilerinin hem Rusya'ya gidişleri hem de dönüşlerinde boğazları kullanarak Akdeniz'e geçişleri izne¹⁴ tabi idi. Bu geçiş izinlerinin hazırlanması ile ilgili birtakım işlemleri de bazı kurallara göre olmaktadır¹⁵.

Rusya Ahkam Defterlerinde tutulan kayıtlar incelendiğinde Rus tüccarların Müslim ve Gayr-ı Müslim reâyâ reisler aracılığı ile gerçekleştirmiş oldukları ticarete dair bu kuralları şu şekilde ortaya koymamız mümkündür.

¹² BOA *Rusya Ahkam Defteri*, no. 87/5, sayfa-belge 49-164, 113-447, 114-450, 191-797, 194-802; Ali İ. Bağış, "III. George Döneminde İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ekonomi Siyaseti 1760-1815", *Türk-İngiliz İlişkileri 1583-1984*, Başbakanlık Bas. Yay. Enfor. Gnl. Mdr. Yay., Ankara 1985, s. 43-52.

¹³ İdris Bostan bu konuda 1702'den 1714 'e kadar Rus tüccarları için sadece 5 Osmanlı gemisinin Karadeniz'e çıktığını, araya giren savaşlar yüzünden kesilen ticaretin ancak Belgrad antlaşmasından birkaç sene sonra yeniden başladığını ifade etmektedir. İdris Bostan, *a.g.m.*, s.362.

¹⁴ Bir geminin seyrüseferi için verilen müsaade demek olan izn-i sefine, ıstılah olarak Çanakkale ve İstanbul boğazlarından geçmek isteyen gemilere verilen gidiş-dönüş müsaadesi demektir. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Ter. Sözlüğü II*, İstanbul 1971, s.109.

¹⁵ İdris Bostan, "İzn-i Sefine Defterleri ve Karadeniz'de Rusya ile Ticaret Yapan Devlet-i Aliyye Tüccarları 1780-1846", *TDAD*, Sayı 6, İstanbul 1991, s.21-49.

2.1. Osmanlı-Rusya Arasında İhraç ve İthal Edilecek Ürünler İle Bunların Satılabilecekleri Yerlerin Tespiti

Osmanlı Devleti “...re’âyaâ-yı devlet-i aliyyemden olanlar kayıklarıyla Akdeniz’den Ham Sirke ve Kuruyemiş ve Bilâd-ı İslâmiyeden ihracı memnu’ olmayan eşya-yı sâ’ire hamulesiyle Karadeniz’de Rusya iskelelerine gidiüb bey’ ve ol taraftan Hintta ve Şair ve sair makulat-ı zehâyiri iştira’ ve Asitane-i aliyyeme ve Akdeniz’e velhasıl kendülerine ve alivirecek mahallere me’zun olub...” diyerek ihracat ve ithalata bir takım kısıtlamalar getirmektedir¹⁶. Buna göre Osmanlı reâyâsı gemileri ile Ham Sirke (Hamr ve Limon Suyu da bu kısım altında zikr edilebilir), Kuruyemiş (Kurutulmuş ve kurutulmamış meyvelerdir. İncir, Üzüm, Badem ve Harnup bunlardandır.) ve ihracı yasak olmayan ürünleri¹⁷ Rusya iskelelerine götürerek burada satabilecekleri belirtilmektedir. Burada reaya gemilerinin Rus tüccarlar tarafından kiralanmasına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak aşağıda sunduğumuz tablo 3’de görüleceği üzere bu gemilerin daha ziyade Rus tüccarlar tarafından kiralanması söz konusudur.

Osmanlı reayası gemileri Rusya’ya vardıklarında mevcut ürünleri eğer kendileri götürmüş ise satmakta, yoksa Rus tüccarlara ait ise boşaltmaktadırlar. Boşalan gemi tekrardan İstanbul’a dönüşü esnasında üç farklı şekilde uygulamaya tabi olmaktadır. Buna göre ilk olarak Osmanlı reâyâ reisi Rusya’dan aldığı ürünler ile dönüyordu. İkinci olarak İstanbul’da bu gemiyi kiralayan Rus tüccar yeniden gemiyi kiralayarak Rusya mahsülü ürünler ile İstanbul’a dönüyordu. Üçüncü olarak farklı bir tüccar bu gemiyi kiralıyor ve derununa Hintta, Şair veya sair zahire yükleyerek İstanbul’a dönüyorlardı. Her ne kadar izin Hintta, Şair veya sair zahire için verilmiş olsa bile, dönüş esnasında Rus tüccarların Ahen-i Ham (Demir) ve Revgan-ı sâde (Yağ) gibi farklı ürünler de getirdikleri görülmektedir.

Rusya’dan getirilen bu ürünlerin sadece İstanbul’da satılması söz konusu değildir. Verilen izin çerçevesinde İstanbul’un ihtiyaçları dışında kalan ürünler isterlerse kendi ihtiyaçları için adalara götürülebilecek isterlerse de Akdeniz’deki Osmanlı memleketlerinde satılabilecektir.

¹⁶ BOA *Rusya Ahkam Defteri*, nr. 87/5, sayfa-belge 3-7. Aşağıda verilen tablo 3 deki diğer belgelerde de aynı usuller ile izin alınarak ticaret yapıldığı görülmektedir.

¹⁷ Kapitülasyonların her yenilenmesinde, Osmanlı Devleti kendi memleketlerinde tüketilen zaruri ihtiyaç maddeleri ve stratejik öneme haiz maddelerin yabancı devlet tüccarları aracılığıyla dışarıya ihracına kısıtlamalar getirmişti. Bu husus 1740 da Fransa ile yenilenmiş olan kapitülasyonda açıkça belirtilmiş, ihraç edilebilecek maddeler 56 çeşitle sınırlandırılmıştı. İhracı yasak olan malların başında ise, halkın birinci derecede zaruri ihtiyaç maddesi olan ve kıtlık dönemlerinde halkın darlığa düşmesini önlemek üzere hububat, donyağı ve zeytinyağı gibi gıda maddeleri gelmekteydi. Ziya Kazıcı, *Osmanlılarda İhtisap Müessesesi*, İstanbul 1987, s. 214; Ömer C. Sarc, “Tanzimat ve Sanayimiz” *Tanzimat I*, İstanbul 1940, s. 443.

2.2.Gemi Reisinin ve Mellahlarının (Tayfalarının) Rusya Tabiiyetine Geçmesini Önleyici Tedbirler

Reaya gemisini kiralayan Rus tüccar Divan-ı Hümâyun'a geçiş izni için bir arzuhal ile müracaat ediyordu. Rus tüccarın isteği uygun bulunursa İstanbul'da bulunan Rus elçisinden pasaport alınarak¹⁸ gemideki reis ve mellahlar kaydediliyordu¹⁹. Böylelikle Rus tüccarlarının Osmanlı Devleti ile Rusya arasında gerçekleştirecekleri ticaretin birinci bölümü tamamlanmış oluyordu. Bundan sonra Osmanlı Devletinin gemi reisi ve mellahlarına yönelik sıkı denetimlerini ihtiva eden kuralları gelmekteydi.

Bu çerçevede "... ticârete tâlib olan ve kayıklar rü'esâsı kendi tâifesi için mukîm olduğu ada'nın Kocabaşları yedinde mahfûz kebir ada mühriyle memhûr kefâlet kağıdını ibrâz eyledikde mellah ve neferât da isimleri kefâlet kağıdına nâtık olunub..." denilerek gemi reisi ve mellahları için kefiller istenmiştir. Gemi reisi için yaşadığı ada'nın Kocabaşının (daha ziyade Rumca olan kendi dilinde yazılmış ve imzalanmış) kefaleti aranmaktaydı. Ayrıca bu kefalet kağıdında mellahların da isimlerinin olması istenmekteydi. Zira Osmanlı Devleti bu dönemde, Rus deniz taşımacılığının fazlaca gelişmemiş olduğunun farkındaydı. Bu çerçevede Osmanlı Devleti, Rusya'nın Osmanlı teb'ası müslim ve gayr-ı müslim gemi reislerinin gemi ve mellahlarını kendi bandırasına alarak Karadeniz'de güçlü bir deniz ticaret filosuna sahip olmasını istememekteydi. Rusya, Osmanlı Devleti'nin koymuş olduğu bu katı tedbirlere ahidname görüşmeleri esnasında itiraz etmiştir²⁰. Ancak Rusya'nın amacının öncelikle Karadeniz'de mümkün olabildiği oranda ticaret yapabilmek olması, antlaşmanın imzalanmasına engel olmamıştır.

Bir sonraki adımda ise kefâlet kağıdında yazılan bilgilerin "...Tersâne-i âmire ve İstanbul gümrük eminlerine havale olunarak..." kontrolünün yapılması istenmektedir. "...muvafık geldiği takdirde zikr olunan kefâlet kağıdı tersâne-i âmirem ve İstanbul gümrük defterlerine kayd..." denilerek bu kefalet kağıdının uygun bulunması durumunda Tersâne-i âmire ve İstanbul gümrük defterine kaydedilmesi söz konusudur. Ancak kefâlet kağıdı Tersâne-i âmire ve İstanbul gümrük defterine kaydedilirken yeterli

¹⁸ Bu uygulama Osmanlı devletinin Rusya ile 1782 tarihli ticaret antlaşmasınının 13. maddesinde de belirtilmiştir. BOA *Rusya Ahkam Defteri*, 83/1, s. 175-190; *Muahadat Mecmuası*, c. III, s. 285; Bu çerçevede Rusya'ya gidecek olan Osmanlı reayasının, yetkililerden habersiz gitmelerini önlemek için Rus elçisi tarafından pasaport verilmesi kararı ile de Rusya'ya gidecek Osmanlı Devleti tüccarlarının Rusya'daki ticari faaliyetleri kontrol altına alınıyordu.

¹⁹ İdris Bostan, "İzn-i Sefine Defterleri", s. 28

²⁰ Osman Köse, *1774 Küçük Kaynarca Antlaşması*, T.T.K., Ankara 2006, s. 182

görülmemesi söz konusudur. Zira “...sefine reisi mellahlarına kefil olmak ve reisin dahi bu tarafda kavî ve mu’teber kefilî olmak ve işbu kefâlet dahi mellahların mikdâr ve ismi ve şöhretleri ve vilayetlerinin tasrihiyle...” denilmek suretiyle hem gemi mellahlarının birbirlerine hem de gemi reisinin mellahlara kefaleti ayrıca gemi reisine dahi İstanbul’da güvenilir bir kefilinin olması şartı getirilmektedir. Bunun yanı sıra mellahların miktarlarının belirtilmesinden başka bu mellahların ayrı ayrı isim, şöhret ve vilayetlerinin²¹ de bu defterlere yazılması sonrasında uygunluğun olduğu görülmektedir. Kefâlet kağıdının aslı ise “...divanhânedê hıfz...” edilecektir.

Gemi reisi ve mellahlarının durumu ayrıntılı bir şekilde defterlere kaydedildikten sonra gemi reisinin “...ticâret-i mezkûreye me’zuniyeti...” olmasından dolayı Osmanlı-Rusya iskeleleri arasında “...gidib gelmeğe...” hususunda “...tersâne-i âmirem tarafından ve gümrük emini cânibinden...” verilen uygunluk üzerine ve “...nizâm-ı cedîd şurûtu...” üzerine “...bir def’a izn-i sefine emr-i şerifi ...” verilerek gemi reislerinin ister tek başına isterse de Rus tüccarlar ile Karadeniz’de bulunan Rus limanlarına gitmeleri için gerekli işlemler tamamlanmış oluyordu.

Bu emirler İstanbul Gümrük Eminine, Bahr-ı Siyah Kavağında gemileri kontrol etmekle görevli Liman Nâzırı’na ve Kavak Ustası’na hitaben yazılmaktaydı. Gemi, Kavağa geldiğinde görevliler tarafından kontrol edilerek ihracı yasak olan ürün ve mellahlardan başka reâya bulunmamasına dikkat ediliyordu. Bu izn-i sefine emirleri bir seferlik olup dönüşte Divân-ı Hümâyun Kaleminde muhafaza edilmek için geri alınmaktaydı.²²

2.3. Gemi Reisinin ve Mellahlarının (Tayfalarının) Dönüşlerinde Tekrardan Kontrolü

Karadeniz’de bulunan Rus limanlarına ister tek başlarına isterse de Rus tüccarlar tarafından kiralanarak Osmanlı mahsulü ürünleri satmak maksadı ile giden gemi reisleri, farklı zaman dilimleri içinde tekrardan İstanbul’a dönüş yapmaktaydılar. Rusya Ahkam Defterleri’nde kayıtlı belgeler için bu süre ortalama 5 aydır²³. Rusya’dan İstanbul’a dönüş yapacak gemiler için Rusya’ya gidişlerinde olduğu gibi sıkı kontroller söz konusudur. Bu çerçevede ilk olarak İstanbul’da bulunan Rus orta elçisi²⁴ “...südde-i sa’âdete takdim eylediği bir kıt’a...” arzuhal ile bilgi vermekteydi. Arzuhalde geminin hangi Rus tüccar tarafından kiralandığı, hangi Rus

²¹ Tablo 3 de bu hususları ayrıntıları ile belirttik.

²² İdris Bostan, “İzn-i Sefine Defterleri”, s. 28.

²³ Ayrıntılı olarak bilgiler Tablo 3’de verilmiştir.

²⁴ Ağustos 1797 tarihli belgede Rusya Orta Elçisi Venkiyorin Kavcoyin dir.1798 tarihinden itibaren ise Bazil Tamara Rus elçisi olarak görülmektedir. BOA Rusya Ahkam Defteri, 87/5, sayfa-belge 1-1.

iskelesinden yük aldığı ve taşıdığı ürünün cinsi ile miktarı hakkında bilgiler bulunmaktaydı. Ayrıca Rus tüccarın getirmiş olduğu ürünün “...*bu tarafda ezmî oduğundan bahs ile hinta-i mezburayı...*” İstanbul’un iâşesinin dışında kalan miktarının Akdeniz’e çıkması için de izin talep edilmekteydi²⁵.

Südde-i sa’âdete verilen izin çerçevesinde durum Şıkk-ı Selâse Zâhire Nâzırı’na havale olunmaktaydı. Zâhire Nâzırı ilk önce İstanbul’un iâşesine yönelik, Rus tüccarların getirdiği Hint (Buğday) için ilgili esnaflardan görüş soruyordu. Esnaf eğer fiyatı uygun ise ihtiyaçları kadarını satın alıyordu. Daha sonra Dersa’âdet’in ihtiyacına için gerektiği kadarının satın alınması yönünde görüş bildiriyor ve satış gerçekleşiyordu. Geriye kalan ürün veya ürünün tamamı ise “...*lüzûmu olmadığı beyânıyla...*” satılmak üzere Bahr-ı Sefid’e (Akdeniz) açılmak için boğazhisarlara gelmekteydi. Akdeniz’e açılan gemilerin “...*Asitane-i aliyeme ve Akdeniz’e velhasıl kendülerine ve alivirecek mahallere...*” giderek ürünlerini sattıkları görülmektedir²⁶. Ancak belgelerde Akdeniz’e açılan geminin ürününü hangi Osmanlı memleketinde sattığından bahis yoktur. Bu durumun tespiti için Osmanlı memleketlerinin gümrük defterleri kayıtlarının incelenmesi gerekmektedir.

İstanbul’a getirilen ürünün iâşe için satın alınıp alınmayacağına kara verildikten sonra ikinci merhale başlamaktaydı. Rusya’dan gelen geminin “... *hîn-i azimet ve ‘avdetlerinde dahi yoklanmak hususu virilen nizâm-ı cedîd muktezasından olduğuna ...*” binaen “...*gümrük emini ve liman nâzırı mumâ ileyhasız ilâmu mucibince tarafınızden tahkik-i hak ve mu’âyene olunarak mürûr itdirilmek...*” üzere kontroller başlamaktaydı. Bu çerçevede Rus iskelelerinden getirilen ürünün Rus mahsulü olup olmadığı, reis ve mellahların tamam olup olmadıkları kontrol edilmekteydi. Gemide bulunan ürünün “...*fi nask-ı evâmir Rusya diyârından tahmil olunmuş olduğ...*” ve “...*sefine ve mellahları dahi reis-i mersûmun tamam beyânuna virilen emr-i ‘âli şurûtuna muvafık idüğü...*” tahkik edildikten sonra “...*vâcibu’l-bey’...*” Akdeniz’e geçirilmesine ruhsat verilmekteydi.

Akdeniz tarafına gitmesi için ruhsat çıkan gemi, son olarak *mutad* üzere boğazhisarlarına geldiğinde yoklanmaktaydı. Buradaki yoklama “...*sizki mevâil ve dizdârân ve gümrük emini mumâ ileyhalar...*” tarafından yapılarak gemide bulunan ürünün müstemen gemilerine nakl edilerek dışarı götürülmesi önlenmeye çalışılmaktaydı.

²⁵ BOA Rusya Ahkam Defterleri, no. 88/6, sayfa/belge 13/43, 26/7106; 89/7, s. 150/768, 153/780

²⁶ BOA Rusya Ahkam Defteri, no. 88/6, sayfa/belge 3/8, 4/12, 255/1099

2.4. Gemi Türleri

Osmanlı deniz ticaretinde tonajları hakkında bilgi sahibi olamadığımız farklı türlerde gemiler kullanılmıştır. Bu gemilerde kullanılan tayfa adetleri geminin türüne göre değişmekteydi²⁷. Rusya Ahkam defterinde ilgili belgelerde deniz ticaretinde kullanılan gemilerin de farklı türlerde oldukları görülmektedir. Brik türünde olup bir, iki ve üç direklileri olan Şehtiye türü gemiler, incelediğimiz dönem içinde 17 adet ile oldukça fazla olarak kullanılmıştır. Bu dönem içinde kullanılan diğer Osmanlı gemileri arasında 3 adet Cernif, 2 adet Balaka, 1'er adet Luskune, Kece, Bilafe türü gemi bulunmaktadır.

Osmanlı-Rusya arasında çalışan Osmanlı reayası gemilerinin gemi türleri Nisan 1800 tarihinden itibaren kaydedilen belgelerde belirtilmemektedir. Gemi türü belirtilmeyen 9 adet gemi bulunmaktadır. Ancak bu gemilerin diğer gemilerde olduğu gibi tayfalarının isimleri ve sayıları belirtilmektedir. Tayfaların sayılarından hareketle gemi türlerinin tespitinin yapılması pek mümkün görülmemektedir. Zira belgelerden aynı türden gemilerin farklı farklı sayılarda tayfa kullandığı anlaşılmaktadır. Bu gemilerde en az 5 adet en çok 22 adet tayfa kullanılmıştır.

3. 1797 – 1800 Tarihlerinde Osmanlı-Rusya Arasında Gelen ve Giden Gemiler ile Ürünleri

Zilkade 1211 – Cemaziyelahir 1215 (Nisan 1797 – Ekim 1800) tarihleri arasında Rus tüccarları 1739 Belgrad antlaşması sonrası elde ettikleri ticârî haklara göre Osmanlı mahsulü ürünleri Rusya'ya götürmek için 23 adet Osmanlı gemisi kiralamışlardır. 1 adet gemi Nemçeli tüccar tarafından kiralanmıştır. Geriye kalan 10 adet gemi ise gemi reisine ait Osmanlı mahsulü ürünleri satmak için Rusya'ya gitmiştir. Bu gemilerden 1 adetinin reisi müslim, 33 adetinin reisi ise gayr-ı müslim reâyâ olmuştur. Gemi reislerinin daha ziyade Akdeniz'de bulunan adalarda yaşayan Osmanlı teb'ası gayr-ı müslim reaya oldukları görülmektedir. Osmanlı teb'ası müslim reis ise İstanbul'dan kiralanmıştır.

Rus tüccarların Osmanlı reâyâsı gemilerini kiraladıktan sonra bu gemilere bazen tek bir ürün bazen de birden fazla ürün yükledikleri görülmektedir. Osmanlı Devletinden Rusya'ya yapılan ihracat çerçevesinde Rus tacirler bu gemilerden 11 adedine Ham Sirke, 5 adedine Meyve-i Huşk, 6 adetine Ham Sirke ve Meyve-i Huşk, 9 adetine İhracı yasak olmayan emtia ve eşya yüklemişlerdir. 3 adet geminin ise ürünü belirtilmemiştir. Ancak belgeler incelendiği zaman bu ürünlerin Rusya'ya hangi miktarda götürüldüğünden

²⁷ İdris Bostan, "İzn-i Sefine Defterleri", s. 38-40.

bahsedilmemektedir. Ayrıca ürünlerin Rusya’da hangi iskelelere götürüldüğünden de bahsedilmemektedir. Bu ürünlerin sadece “*Rusya bilâdi*” na götürüldüğü ifade edilmektedir.

Rusya iskelelerine ulaşan Osmanlı gemilerinin tamamı dönüşlerinde Rus tüccarlar tarafından kiralanmışlardır. İstanbul’a dönüşleri esnasında bu gemiler Rus mahsulü ürünleri farklı farklı Rus iskelelerinden yüklemişlerdir. Bu iskeleler arasında yer alan Taygan²⁸ iskelesinin daha ziyade ağırlıkta olduğu görülmektedir. Diğer iskeleler arasında ise Kerson²⁹, Nikolayif³⁰ ve Odessa (Hocabey)³¹ iskeleleri vardır.

Tablo 1. Rus Tüccarlar Tarafından Rusya İskelelerinden Yıllara Göre Getirdikleri Ürünler ve Miktarları

	1797	1798	1799	1800	TOPLAM
Hınta	2500 keyl	51550 keyl	14500 keyl	24100 keyl	92650 keyl
Ahen-i Ham		1900 kantar	3846 kantar	3800 kantar	9546 kantar
Revgan-ı Sade		130 kantar	6 yedek	67 kantar 65 yedek 2 fiçı	197 kantar 71 yedek 2 fiçı
Ürgan		100 kantar	163 kantar	150 kantar	413 kantar
Havyar			40 fiçı		40 fiçı
Telatin			32 kantar		32 kantar
TOPLAM	2500 keyl	51500 keyl 2130 kantar	14500 keyl 4041 kantar 40 fiçı 6 yedek	24100 keyl 4017 kantar 2 fiçı 65 yedek	92650 keyl 10188 kantar 42 fiçı 71 yedek

Osmanlı Devleti’nin Rusya’dan yaptığı ithalat çerçevesinde Rus tüccarların Nisan 1797 tarihi ile Ekim 1800 tarihleri arasında bu iskelelerden verilen izne bağlı olarak daha ziyade Hınta (Buğday) getirdikleri görülmektedir. Nisan 1799 tarihinden itibaren ise ürünlerin çeşitlendiği

²⁸ BOA *Rusya Ahkam Defteri*, no. 87/5, belge 126, 127, 128, 129, 130, 131, 147, 148, 149, 152, 164, 165, 166, 167, 172, 259, 269, 447, 450, 771, 797, 798, 799, 800, 801, 802 toplam 26 adet gemi.

²⁹ BOA *Rusya Ahkam Defteri*, no. 87/5, belge 7, 372 toplam 2 adet gemi.

³⁰ BOA *Rusya Ahkam Defteri*, no. 87/5, belge 125 toplam 1 adet gemi.

³¹ BOA *Rusya Ahkam Defteri*, no. 87/5, belge 194, 586, 691, 700, 765, toplam 5 adet gemi.

görülmektedir. Bu çerçevede Revgan-ı Sade (Sade Yağ), Ahen-i Ham (Demir), Urgan ve çeşitleri, Telatin (Bir cins Rus derisi) ve Havyar gibi zahire ürünlerinin dışında da ürünler getirilmiştir. Aslında Rus tüccarların Osmanlı gemileri ile getirdikleri bu farklı ürünler “...ol taraftan Hintta ve Şair ve sair makulat-ı zehâyiri işтира’ ve Asitane-i aliyyme ve Akdeniz’e velhasıl kendülerine ve alvirecek mahallere me’zun olub...” şeklinde verilen izinle çelişki göstermektedir.

Burada karşımıza çıkan çelişkinin, 1782 Ticaret Antlaşması sonrası Rus tüccarlarının elde etmiş oldukları serbestliğe bağlı olarak Osmanlı Devletinin Rus tüccarlara gösterdiği bir esneklikten kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Zira aynı tarihlerde ve sonrasında Rus tüccarların kendi gemileriyle de 1782 Ticaret antlaşmasına göre ticaret yapmaları söz konusudur³².

Tablo 2. Rus Tüccarlar Tarafından Rusya İskelelerinden Kiralanan Osmanlı Gemilerinin Aylara Göre Taşadıkları Ürünler ve Miktarları

Sıra No	Gemi Adedi	Sene	Ürünün Miktarı	Ürünün Ağırlık Birimi	Ürün Cinsi
1	1	Eylül 1797	2500	keyl	Hintta
2	1	Ekim 1798	5000	keyl	Hintta
3	1	Ekim 1798	1500	keyl	Hintta
4	1	Ekim 1798	1000	keyl	Hintta
5	1	Ekim 1798	3500	keyl	Hintta
6	1	Ekim 1798	3500	keyl	Hintta
7	1	Ekim 1798	1500	keyl	Hintta
8	1	Ekim 1798	4000	keyl	Hintta
			100	kantar	İnce Beyaz Urgan
9	1	Ekim 1798	2000	keyl	Hintta
10	1	Ekim 1798	8000	keyl	Hintta
			50	kantar	Revgan-ı Sade
11	1	Ekim 1798	2000	keyl	Hintta
12	1	Ekim 1798	1500	keyl	Hintta
13	1	Kasım 1798	550	keyl	Hintta
			1900	kantar	Ahen-i Ham
14	1	Kasım 1798	4000	keyl	Hintta
15	1	Kasım 1798	4000	keyl	Hintta
16	1	Kasım 1798	4000	keyl	Hintta
17	1	Kasım 1798	4500	keyl	Hintta
			80	kantar	Revgan-ı Sade
18	1	Aralık 1798	1000	keyl	Hintta
19	1	Nisan 1799	6000	keyl	Hintta
			6	yedek	Revgan-ı Sade
20	1	Nisan 1799	4000	keyl	Hintta

³² Murat Fidan, “XIX. Yüzyılda Osmanlı-Rusya Ticari Münasebetleri”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, (Basılmamış Doktora Tezi), Samsun 2002, s. 77.

21	1	Temmuz 1799	1500	keyl	Hinta
22	1	Ekim 1799	3000	keyl	Hinta
			1800	kantar	Ahen-i Ham
			63	kantar	İnce Beyaz Urgan
			32	kantar	Telatin
			47	top	Meşmu'
			17	fiçı	Havyar
23	1	Ekim 1799	2046	kantar	Ahen-i Ham
			23	fiçı	Havyar
			100	kantar	Beyaz Urgan
24	1	Ocak 1800	2000	keyl	Hinta
25	1	Haziran 1800	4000	keyl	Hinta
26	1	Haziran 1800	6000	keyl	Hinta
			2	fiçı	Revgan-ı Sade
27	1	Ağustos 1800	600	keyl	Hinta
28	1	Ekim 1800	1000	keyl	Hinta
29	1	Ekim 1800	1200	keyl	Hinta
			800	kantar	Ahen-i Ham
			80	kantar	Beyaz Urgan
			70	kantar	Katranlı Urgan
30	1	Ekim 1800	2000	keyl	Hinta
			19	yedek	Revgan-ı Sade
31	1	Ekim 1800	2100	keyl	Hinta
32	1	Ağustos 1800	4000	keyl	Hinta
33	1	Ekim 1800	46	yedek	Revgan-ı Sade
			67	kantar	Revgan-ı Sade
34	1	Ekim 1800	1200	keyl	Hinta
			3000	kantar	Ahen-i Ham

Tablodan da anlaşılacağı üzere Rus mahsulü ürün getiren Osmanlı gemisi 1797 senesinde 1 adet, 1798 senesinde 17 adet, 1799 senesinde 5 adet ve 1800 senesinde 11 adet olmuştur. Ağırlıklı olarak 1798 ve 1800 senelerinde yoğunlaşma dikkatimizi çekmektedir. Bu gemilerin tamamı Rusya'ya gidişlerinin aksine dönüşlerinde Rus tüccarlarının emtia ve eşyalarını getirmişlerdir.

1797-1800 seneleri arasında Osmanlı Devleti Rusya'dan toplam olarak 92,650 keyl (2.377.306 ton) Hinta, 9,546 kantar (538.862 ton) Ahen-i Ham, 197 kantar (11.120 ton), 71 yedek (91.022 kg) ve 2 fiçı (453.192 kg) Revgan-ı Sade, 413 kantar (23.313 ton) Urgan, 40 fiçı (9.031 ton) Havyar ve 32 kantar (1.806 ton) Telatin ithalatı yapmıştır³³.

³³ 1 yedek 338.75 vukıyyeye = 1.282 kg (BOA *Rusya Ahkam Defteri no. 88/6*, belge 544); Kantar: 1 kantar 56.449 kg (standart); Keyl: 1 keyl 25.659 kg (standart); Fiçı havyar için (Akkerman, 1500)= 225.798 kg ; Revgân-ı Sâde (standart) 226.596 kg esas alınmıştır. Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, İstanbul 2000, s. 443.

Tablo 3 Osmanlı-Rusya Arasında Osmanlı Reâyâ Gemileri İle Yapılan İhracat ve İthalat³⁴

87/5	Gidiş-Dönüş	Kaptan ve Kefili	Gemi	Mellah	Kiralayan	Hangi Devlet Mahsulü	Ürün Miktarı Cinsi	Nereye	Tarih
1	Rusya'ya	Cantaron Adası re'ayası Canto zimmi reis, Duhancı Ekipoloslul Yanni veledi Anaşta	Şehtiye	2 adet (1- Esterina veledi Nikna 2- Marko veledi Nikne 3- Anton veledi Yorgo 4- Dimitri veledi Baton 5- Yorgi veledi Yanni 6- Anton veledi Manol 7- Yanni veledi Boka 8- Yanni veledi Vasili 9- Boka veledi Nikne 10- Yorgi veledi Nikola 11- Dimitri veledi Yanni 12- Yanni veledi Anton)	Rusya Bazarganlarından Apaştaş Parasara	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1211 evasıt Zilkade Nisan 1797
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Apaştaş Parasara	Rusya Karson İskelesi	2500 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1212 evail ebulahir Eylül 1797
2	Rusya'ya	Çoban Adası re'ayası Anton zimmi reis, Divanhane Tercumani Kapıoğlu Teci Venolaki	Üç Direkli	17 adet (1- Yorgi veledi Nikola 2- Nikola veledi Reyne 3- Manol veledi Yorgi 4- Nikte veledi Yanni 5- Anton veledi Yanni 6- Nikola veledi Yorgi 7- Larmo veledi Yanni 8- Hristo veledi Dapulu 9- Kosta veledi Yorgi 10- Manol veledi Anton 11- Yorgi veledi Papayanni 12- Vasili veledi Manol 13- Manol veledi Pana 14- Zaharya veledi Domanoli 15- Manol veledi Zaharya 16- Vasili veledi Anton 17- Nikola veledi Yanni)	Çoban Adası re'ayası Anton zimmi reis	Osmanlı		Rusya Biladına	1212 evahir Zilhiccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Yorgi Yanapulu	Rusya Nikolayif İskelesi	5000 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid'e	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
3	Rusya'ya	Zantaron adası re'ayası Yanni Zimmi reis, Divanhane Tercumani Teci Venolaki	Bilafe	22 adet (1- Fransizko veledi Kostandi 2- Hristodulu veledi Kostandi 3- Yorgi veledi Kostandi 4- Esbiro veledi Panayota 5- Yorgi veledi Mari 6- Esbiro veledi Kostandi 7- Manol veledi Yorgi 8- Anton veledi Nikola 9- Nikomi veledi Nikola 10- Anton veledi Ratyo 11- Yanni veledi Kostandi 12- Nikola veledi Kostandi 13- Kostarya veledi Luka 14- Kostandi veledi Nikola 15- Yorgi veledi Marko 16- Anton veledi Yorgi 17- Angel veledi Kostandi 18- Yorgiveledi Yanni 19- Yanni veledi Vasili 20- Yerasimoyil veledi Anton 21- Marko veledi Angeli 22- Vasili veledi Anton)	Rusya Bazarganlarından Nikola Heykene	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evasıt Zilkade Nisan 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Yorga Neropulu	Rusya Taygan İskelesi	1500 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
4	Rusya'ya	Zantaron adası re'ayası Cenato Zimmi reis, Duhancı Ekipoloslul Yanni veledi Anaşta	Şehtiye	15 aveledit (1- Esbatrino veledi Nikane 2- Anton veledi Nikane 3- Marko veledi Nikane 4- Anton veledi Yorgole 5- Pernari veledi Anton 6- Yorgi veledi Yanni 7- Petro veledi Yanni 8- Anton veledi Manol 9- Yanni veledi Luka 10- Yanni veledi Vasili 11- Luka veledi Nikane 12- Yorgiveledi Nikola 13- Nikola veledi Nikola 14- Dimitri veledi Yanni 15- Yanni veledi Anton)	Rusya Bazarganlarından Anaştaş Palasari	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evasıt Zilkade Nisan 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Yanni Leyraki	Rusya Taygan İskelesi	1000 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
5	Rusya'ya	Aynaroz adası re'ayası Kostandi Zimmi reis, Duhancı Kara Bedir Oğlu Manol	Şehtiye	11 adet (1- Yanni veledi Estamata 2- Resivelediri veledi Dimitri 3- Yanni veledi Nikola 4- Yorgi veledi Todori 5- Renir veledi Tanaş 6- Kayrani veledi Yorgodo 7- Mihail veledi Konanaki 8- Manol veledi Kostandi 9-	Rusya Bazarganlarından Anabosti Beraharayı	Osmanlı	Ham Sirke ve Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evasıt Zilhiccesi Mayıs 1798

³⁴ Tablo 3 de elde edilen veriler BOA *Rusya Ahkam Defteri* no. 87/5 den derlenmiştir.

				Panayota veledi Penahal 10- Yorgi veledi Anton 11- Angeli veledi Yorgi)					
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Belasaraki	Rusya Taygan İskelesi	3500 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
6	Rusya'ya	Eşkipolos adası re'ayası Ayastol veledi Dimitri Zimmi reis, Duhancı Eşkipoloslu Yanni veledi Kostandi	Bir Direkli	14 adet (1- Vangeli veledi Yorgi 2- Kalikar veledi Dimitri 3- Dimitri veledi Ayastol 4- Kalikar veledi Yorgi 5- Mankale veledi Vankaliyako 6- Yanni veledi Vantari 7- Dimitri veledi Yanni 8- Yorgi veledi Kalika 9- Arsame veledi Yorgi 10- Atadosti veledi Dorosi 11- Taran veledi Yantihali 12- Kalika veledi Yorgi 13- Nikola veledi Anastas 14- Estimato veledi Yanni)	Rusya Tüccarından İstas Belamiri	Osmanlı	Ham Sirke ve Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evast Zilhıccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Belasaraki	Rusya Taygan İskelesi	3500 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
7	Rusya'ya	Eşkipolos adası re'ayası Kostandi veledi Larisam Zimmi reis, Duhancı Eşkipoloslu Yanni veledi Kostandi	Bir Direkli	17 adet (1- Frankoni veledi Yasori 2- Aleksandri veledi Frankoni 3- Yorgi veledi Bernesto 4- Papas oğlu veledi Yanni 5- Yorgi veledi Aleksandri 6- Kostandi veledi Esterta 7- Ağalo veledi Todori 8- Kostandi veledi Yanni 9- Yanni veledi Kosti 10- Kostandi veledi Nikolo 11- Margari veledi velediangelilo 12- Yorgi veledi Yanni 13- Paneri veledi Estarta 14- Kostandi veledi Yuvan 15- Yanni veledi Savro 16- Noranni veledi Fera kafonni 17- Korveledime veledi Neciri)	Rusya Tüccarından Anastas Belasarayi	Osmanlı	Ham Sirke ve Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evahir Zilhıccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Nikorur Kostaka	Rusya Taygan İskelesi	1500 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
8	Rusya'ya	Eşkipolos adası re'ayası Tanaş Zimmi reis, Duhancı Eşkipoloslu Yanni veledi Kostandi	Bir Direkli	15 adet (1- Yorgi veledi Yanni 2- Selahorno veledi Kostandi 3- Yorgi veledi Estafanni 4- Apostol veledi Yanni 5- Yorgi veledi Yahramni 6- Anton veledi velediymo 7- Yorgi veledi Dimitri 8- Dimitri veledi Todori 9- Kostandi veledi Kotroyini 10- Kostandi veledi Lanardi 11- Yorgi veledi Sorisi 12- Kostandi veledi Yanni 13- Nikola veledi Kostandi 14- Diğeri Nikola veledi Kostandi 15- Yanni veledi Keryazi)	Rusya Tüccarından Belasaraki	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evahir Zilhıccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Nikorur Komene	Rusya Taygan İskelesi	4000 keyl Hınta		
							100 kantar İnce Beyaz Urgan	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
9	Rusya'ya	İbsara adası re'ayası Nikola Zimmi reis, Divanhane Tercümanı Kapıoğlanı Teceli Venolaki	Cernif	14 adet (1- Kostandi veledi Yanni 2- Yuri veledi Todori 3- Yanni veledi Nikola 4- Yorgi veledi Nikola 5- Niko veledi Yorgi 6- Kostandi veledi Anton 7- Kostandi veledi Yorgi 8- Todori veledi Yanni 9- Dimitri veledi Yanni 10- Yanni veledi Dimitri 11- Yanni veledi Niko 12- Niko veledi Yanni 13- Manol veledi Yanni 14- Nikola veledi Kostandi)	Rusya Bazarganlarından Yorgi ve Yanni			Rusya Biladına	1212 evast Zilhıccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayasından Simali Simasakopulu	Rusya Taygan İskelesi	2000 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemaziyel-evvel Ekim 1798
10	Rusya'ya	İbsara adası re'ayası Dimitri veledi Yanni Zimmi reis, Hırsilerci Eşkipoloslu Yanni veledi Estamata	Balaka	16 adet (1- Yanni veledi Ponari 2- Yorgi veledi Yanni 3- Todori veledi Yorgi 4-Yorgi veledi Dimitri 5- Dimitri veledi Dimo 6- Dimitri veledi Papas Oğlu 7- Nikola veledi Domane 8- Yanaki veledi Yorgi 9- Kostandi veledi Niko 10- Mihail veledi Yorgi 11- Yorgi veledi Kostandi 12- Apostolaki veledi Dimitri 13-	Rusya Tüccarından Dalikalıyon	Osmanlı	Ham Sirke ve Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evast Zilhıccesi Mayıs 1798

				Andon veledi Anveledirya 14- Kostandi veledi Nerolu 15- Panayi veledi Hristo 16- Estamata veledi Panerani)					
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayasından De Nikolli Kalika	Rusya Taygan İskelesi	8000 keyl Hintta		
							50 kantar Revgan-ı Sade	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemazieyel-evvel Ekim 1798
11	Nizam-ı Cedid Muktezası nca Rusya'ya	Balyahca adası re'ayası Estarat veledi Hayor Zimmi reis, Galata tüccarı Dimitri Eskerfon	Balaka	18 adet (1- Nikola veledi Yanni 2- Yanni veledi Dimitri 3- Kostandi veledi Zenmeraki 4- Tamaş veledi Nikola 5- Yorgaki veledi Eci Niko 6- Penrali veledi Kostandi 7- Angilaki veledi Yanni 8- Yanni veledi Yorgi 9- Kostandi veledi Yorgi 10- Yanni veledi Dimitri 11- Yanni veledi Yorgi 12- Estaki veledi Estemu 13- Yaris veledi Dimo 14- Yorgaki veledi Yanni 15- Yanni veledi Estaki 16- Estaki veledi Yanni 17- Estamoki veledi Yorgaki 18- Kostandi veledi veledi Nikolli	Rusya Tüccarından Balasarani	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evasit Zilhiccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayasından Yorga Neropulu	Rusya Taygan İskelesi	2000 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemazieyel-evvel Ekim 1798
12	Rusya'ya	Santaron adası re'ayası Marin Zimmi reis, Divanhane Tercumanı Aleksandri	Şehtiye	12 adet (1-Marko veledi Mihail 2-Corci veledi Mihail 3-Nikola veledi Kostandi 4-Yanni veledi Kostandi 5-Yorgi veledi Kostandi 6-Nikola veledi Yorgi 7-Nikola veledi Yanni 8- Hristodulu veledi Yorgi 9-Vasili veledi Yanni 11-Anaştaş veledi Hristo 12-Nikola veledi Nike)	Rusya Bazarganlarından Vasili	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evasit Zilhiccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayasından Vasili Soroko	Rusya Taygan İskelesi	1500 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemazieyel-evvel Ekim 1798
13	Rusya'ya	İstanbul adası re'ayası Feraceko Zimmi reis, Bekoğlunda Terzi Nikola	Üç Direkli	18 adet (1- Todori veledi Manol 2- Yanni veledi Lustavi 3- Yorgi veledi Anton 4- Anahosti veledi Refoli 5- Yorgi veledi Dimitri 6- Dimitri veledi Anton 7- Anton veledi Kostandi 8- Kabril veledi Astarin 9- Nikola veledi Kofoli 10- Bero veledi Yanni 11- Mihail veledi Anton 12- Yanni veledi Anton 13- Kiryako veledi Balko 14- Kosta veledi Koyovis 15- Apostol veledi Yanni 16- Yanni veledi Anveledirya 17- Nikola veledi Dimitri 18- Yorgi veledi Karacakor)	Nemçe Tüccarından Nikola	Osmanlı	Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evasit Zilkadesi Nisan 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccar Reayasından Bazillo Avimorif	Rusya Taygan İskelesi	550 keyl Hintta		
							1900 kantar Ahen-i Ham	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemazieyel-ahir Kasım 1798
14	Rusya'ya	Aysara adası re'ayası Nikola Zimmi reis, Divanhane Tercumanı Kapioğlanı Teceli Manol	Üç Direkli	17 adet (1Yanni veledi Kostandi 2Yorgi veledi Nikola 3Yorgi veledi Yanni 4Nikola veledi Yanni 5Yorgi veledi Dimitri 6Todori veledi Kostandi 7Pelassi veledi Estirati 8Estirati veledi Anton 9Lucci veledi Anton 10Panaki veledi Anton 11Dimitri veledi Dimitri 12Apostol veledi Panabota 13Apostol veledi Yanni 14Manol veledi Dimitri 15Yanni veledi Manol 16-Yeronmoz veledi Nikola 17-Erka veledi Yanni)	Rusya Tüccarından Aleksandri			Rusya Biladına	1212 evasit Zilkadesi Nisan 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayasından Yorga Neropulu	Rusya Taygan İskelesi	4000 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1213 evail Cemazieyel-ahir Kasım 1798

15	Rusya'ya	Eşkipolos adası re'ayası Yorgi veledi Kostandin Zimmi reis, Küçük Yeni Hal Tüccarı Anton Kozadilo	Luskune	14 adet (1- Manol veledi Sarami 2- Sarami veledi Kostandi veledi Dimitri 3- Estakanni veledi Yanni 4- Yorgi veledi Dimitri 5- Yorgi veledi Maraskiz 6- Dimo veledi Anton 7- Mihail veledi Yorgaki 8- Vasili veledi Kostandi 9- Apostol veledi Kostandi 10- Estemat veledi Yemalri 11- Yorgi veledi Yanni 12- Dimitri veledi Yanni 13- Kostandi veledi Dimitri 14- Yanni veledi Yorgi)	Rusya Tüccarından Apramaro	Osmanlı	Ham Sirke Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evaist Zilhiccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayasından Yanni Angelupulu	Rusya Taygan İskelesi	4000 keyl Hinta	Bahr-ı Sefid	1213 evaill Cemaziyel-ahir Kasım 1798
16	Rusya'ya	Eşkipolos adası Estemata Zimmi reis, Asitanede Köprü Ayağının Pazarcısı Manol	Üç Direkli	13 adet (1-Yorgi veledi Anahostavi 2-Manol veledi Apostol 3- Yorgi veledi Kostandi 4-Estekarlu veledi Kostandi 5- Covintaraf veledi Kerbazi 6- Dimitri veledi Estemat 7- Yorgi veledi Zahariye 8-Yorgi veledi Apostol 9-Yanni veledi Kaliko 10- Panalota veledi Todori 11- Nikola veledi Dimo 12- Yanni veledi Lucetari 13- Yanni veledi Kostandi)	Rusya Bazarganlarından Hristodor Anrapulu	Osmanlı	Ham Sirke Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evaist Zilhiccesi Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Reayası Taciri Hristo Yorganeri Pavlovine	Rusya Taygan İskelesi	4000 keyl Hinta	Bahr-ı Sefid	1213 evaill Cemaziyel-ahir Kasım 1798
17	Rusya'ya	Santaron adası Nikolo Zimmi reis, Divanhane Tercümanı Teceli Aleksandri	Şehtiye	17 adet (1-Anton veledi Petro 2- Kostandi veledi Yorgi 3-Anton veledi Kostandi 4-Nikolo veledi Yorgo 5-Nikolo veledi Manol 6- Yorgi veledi Kostandi 6-Manol veledi Estavraki 7 Anveledirya veledi Anton 8-Luka veledi Petro 9-Manol veledi Anton 10 Nikmene veledi Lukomi 11-Yorgi veledi Kostandi 12-Anton veledi Nikolo 13-Kostandi veledi Yorgi 14-Savitri veledi Espero 15- Rafiko veledi Yorgi 16-Potabato veledi Dimitri 17-Mihali veledi Yorgo)	Rusya Bazarganlarından Canni	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evaill Zilkadesi Nisan 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Bazarganlarından Canni	Rusya Taygan İskelesi	4500 keyl Hinta		
							80 kantar Revgan-ı Sade	Bahr-ı Sefid	1213 evaist Cemaziyel-ahir Kasım 1798
18	Rusya'ya	Tebresil karyesi re'ayası Manol Zimmi reis, Havırcı Eşkipolosu Yanni veledi Dimitri	Şehtiye	9 adet (1- Frankoni veledi Dizkari 2- Aleksi veledi Anaşaş 3- Kostandi veledi Ayyirkos 4- Yorgi veledi Nikola 5- Andori veledi Yorgi 6- Yanni veledi Kostandi 7- Yorgi veledi Todori 8- Yorgaki veledi Panayota 9- Kosti veledi Anaşaş)	Rusya Tüccarından Anaşaş Belasarayı	Osmanlı	Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1212 evaill Zilkadesi Nisan 1798
	Tekrardan Asitaneye					Rusya Odessa İskelesi	1000 keyl Hinta	Bahr-ı Sefid	1213 evaill Receb Aralık 1798
19	Rusya'ya	İhsara adası Nikola veledi Yorgi Zimmi reis, Cevizci Mihonese veledi Nesta	Üç Direkli	15 adet (1- Yanni veledi Yuri 2- Mestabo veledi Yanni 3- Kiryako veledi Anton 4- Nikola veledi Angeli 5- Yanni veledi Yorgi 6- Kostandi veledi Yanni 7- Nikola veledi Yanni 8- Dimitri veledi Yorgi 9- Yanni veledi Layerlu 10- Nikola veledi Panetti 11- Nikola veledi Yanni 12- Canni veledi Angeli 13- Manol veledi Mikeli 14- Yanni veledi Dimitri 15- Anderya veledi Yorgi)	Rusya Tüccarından Yanni Konrori	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1213 evaist Muharrem Haziran 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Balasaraki	Rusya Taygan İskelesi	6000 keyl Hinta		
							6 Yedek Revgan-ı Sade	Bahr-ı Sefid	1213 evaill Zilkade Nisan 1799

20	Rusya'ya	Mekyur adası re'ayası Yorgi Zimmi reis, İstanbul'da Birinci Zağrah Dimitri	Kece	15 adet (1- Yorgi veledi Angeli 2- Yekovas veledi Anton 3- Yorgi veledi Estati 4- Yuri veledi Yorgi 5- Anton veledi Mihail 6- Yanni veledi Dimitri 7- Vasili veledi Yanni 8- velediyrero veledi Tanaş 9- Yorgi veledi Yanni 10 Yorgi veledi Marko 11- Yorgi veledi Nikomi 12- Marko veledi Yorgi 13- Yanni veledi Sipro 14- Yorgi veledi Yanni 15- Anton veledi Dimitri)	Rusya Tüccarından Balasaraki	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1212 evail Zilhicce Mayıs 1798
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Yorga Neropulu	Rusya Taygan İskelesi	4000 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1213 evahir Zilhicce Nisan 1799
21	Rusya'ya	Santaron adası re'ayası Bero Zimmi reis, Divanhane Tercumanı Teceli Manolaki	Cernif	11 adet (1- Nikola veledi Yorgaki 2- Yanni veledi Bero 3- Anakosti veledi Nikola 4- Yanni veledi Setol 5- Luka veledi Marko 6- Nikola veledi Yanni 7- Luka veledi Manol 8- Yanni veledi Mişaliyu 9- Manol veledi Sifori 10- Dimitri veledi Anderya 11- Yorgile veledi Yorgi)	Rusya Tüccarından Nikola Mevsaki	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1213 evail Zilhicce Nisan 1799
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından İvan Konrori	Rusya Kerson İskelesi	1500 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1214 evahir Safer Temmuz 1799
22	Rusya'ya	Balyalica adası re'ayası Dimitri Zimmi reis, Divanhane Tercumanı Teceli Manolaki	Şehtiye	18 adet (1- Dimitri veledi Estano 2- Kostandi veledi Dimo 3- Estaki veledi Dimo 4- Yanni veledi Dimitri 5- Nikola veledi Dimitri 6- Aleksandri veledi Dimo 7- Estamata veledi Yanni 8- Kostandi veledi Yorgaki 9- Kostandi veledi Estamata 10- Dimitri veledi velediangel 11- Yanni veledi Yorgi 12- Yanni veledi Yorgaki 13- Kostandi veledi Yanni 14- Dimitri veledi Kostandi 15- Yorgi veledi Uvirlo 16- Kostandi veledi Dimo 17- Nikola veledi velediangel 18- Hristodulu veledi Yanni)	Rusya Tüccarından Dimitri	Osmanlı	Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1213 evail Zilhicce Nisan 1799
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Dimitri	Rusya Taygan İskelesi	3000 keyl Hintta		
							1800 kantar Ahen-i Ham		
							63 kantar Beyaz İnce Urgan		
							32 kantar Telatin		
							47 top Meşmu'		
							17 fiçi Havyar	Bahr-ı Sefid	1214 evasit Cemaziyel-evvel Ekim 1799
23	Rusya'ya	Ebsara adası re'ayası Yanni veledi Anderya Zimmi reis, Divanhane Tercumanı Teceli Manolaki	Şehtiye	12 adet (1- Yorgi veledi Mihail 2- Dimitri veledi Kostandi 3- Todori veledi Anderya 4- Dimitri veledi Nikola 5- Yanni veledi Yorgi 6- Nikola veledi Yanni 7- Dimitri veledi Yanni 8- Yorgi veledi Nikola 9- Anderya veledi Yanni 10- Angeli veledi Nikola 11- Yanni veledi Mihail 12- Anderya veledi Yervanas)	Rusya Tüccarından Pavlo Ceravino	Osmanlı	Ham Sirke	Rusya Biladına	1213 evahir Zilhicce Mayıs 1799
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Pavlo Ceravino	Rusya Taygan İskelesi	2046 kantar Ahen-i Ham		
							23 fiçi Havyar		
							100 kantar Beyaz Urgan	Bahr-ı Sefid	1214 evasit Cemaziyel-evvel Ekim 1799

24	Rusya'ya	Sakız adası re'ayası Yorgi veledi Kostandin Zimmi reis, Divanhane Tercumani Tecelli Manolaki	Cernif	16 adet (1- Dimitri veledi Marine 2- Nikola veledi Yorgi 3- Estemata veledi Kostandi 4- Nikori veledi Kostandi 5- Apostol veledi Yorgi 6- Dimitri veledi Yorgi 7- Panrani veledi Dimitri 8- Yanni veledi Nerhari 9- Sarkazi veledi Kostandi 10- Dimitri veledi Covanri 11- Covanri veledi Zahari 12- Yanni veledi Tanaş 13- Yorgi veledi Kostandi 14- Estamata veledi Yanni 15- Mihail veledi Yanni 16- Dimitri veledi Kostandi)	Rusya Tüccarından Yenaki	Osmanlı	Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1214 evail Cemaziyel- evvel Ekim 1799
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Yenaki	Rusya Hacabey İskeleyesi	2000 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1214 evail Ramazan Ocak 1800
25	Rusya'ya	İbsara adası re'ayası Anderya Zimmi reis, Divanhane Tercumani Tecelli Manolaki	Üç Direkli	14 adet (1- Mihail veledi Yanni 2- Aleksii veledi Hristo 3- Anderya veledi Todorı 4- Kostandi veledi Yorgi 5- Mihail veledi Yorgi 6- Dimitri veledi Mike 7- Dimitri veledi Anton 8- Panaki veledi Mike 9- Lufter veledi Nikola 10- Yanni veledi Yorgi 11- Panrazi veledi Dimitri 12- Yanni veledi Nikola 13- Yorgi veledi Todorı 14- Dastefan veledi Estamata)	Rusya ve NemçeTüccarından Sava ve Mihail	Osmanlı	Meyve-i Huşk	Rusya Biladına	1214 evahir Cemaziyel ahir
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Corci Yakapulu	Rusya Hacabey İskeleyesi	4000 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1215 evasit Safer Haziran 1800
26	Rusya'ya	Eşkiyobos adası re'ayası Yorgaki Zimmi reis, Divanhane Tercumani		13 adet (1- Boteno veledi Aleksandri 2- Yanni veledi Nikolaki 3- Yanni veledi Manoli 4- Panayuta veledi Kalino 5- Yorgi veledi Kanaki 6- Yanni veledi Dimitri 7- Dimitri veledi Estamati 8- Toni veledi Yorgi 9- Nikola veledi Yorgi 10 Dimitri veledi Dazari 11- Nikola veledi Dimitri 12- Tanaş veledi Anderya 13- Yanni veledi Moro)		Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1214 evail Zilhicce Nisan 1800
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Ivan Vezikiyu	Rusya Hacabey İskeleyesi	6000 keyl Hınta		
							2 fiçi Revgan- ı Sade	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Safer Haziran 1800
27	Rusya'ya	Emin sükkanından Hacı Abdi reis, Divanhane Çavuşlarından Karikalı Mustafa Çavuş		5 adet (1- Bolforak veledi Diranfo 2- Frankil veledi Yorgaki 3- Yorgo veledi Haluta 4- Toto veledi Aramo 5- Anton veledi Pertefit)	Rusya Tüccarından ve Reayasından Balacaraki Ivan Vezikiyu	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1214 evail Zilkade
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Ivan Vorikiyu	Rusya Hacabey İskeleyesi	600 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Rebiulahir Ağustos 1800
28	Rusya'ya	Saltaron adası reayası Hayto Zimmi reis, Divan-ı himayun Tercumani		12 adet (1- Anron veledi Nikista 2- Marko veledi Nikista 3- Pavlo veledi Mihail 4- Estamata veledi Konstantin 5- Yanni veledi Luka 6- Anron veledi Vasili 7- Dimitri veledi Yanni 8- Yanni veledi Nikola 9- Yanni veledi Vasili 10- Yorgi veledi Anron 11- Anron veledi Makol 12- Nikola veledi Yuri)	Saltaron adası reayası Hayto Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evail Muharrem Mayıs 1800
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Yanni Konrori	Rusya Taygan İskeleyesi	1000 keyl Hınta	Bahr-ı Sefid	1215 evasit Cemaziyel- ahir Ekim 1800
29	Rusya'ya	Eşkipolos adası reayası Konstantin Zimmi reis, Divan-ı himayun Tercumani		16 adet (1- Kostandin veledi Bakki 2- Bakki veledi Fomi 3- Konstantin veledi Arakalu 4- Basefi veledi Kabrinifo 5- Kostantin veledi Kabrinifo 6- Dimitri veledi Todorı 7- Mihail veledi Yorgi 8- Kostantin veledi Bakki 9- Yorgi veledi Aleksandri 10- Todorof veledi Bakki 11- Yorgi veledi Manol 12- Yorgi veledi Leryuvan 13- Yorgide Frankoni 14- Frankoni veledi Bakki 15- Yorgi veledi Konstantin 16- Liğamo veledi Aleksandri)	Eşkipolos adası reayası Konstantin Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evail Muharrem Mayıs 1800

	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Balasaraki	Rusya Taygan İskelesi	1200 keyl Hintta		
							800 kantar Ahen-i Ham		
							80 kantar Beyaz Urgan		
							70 kantar Katranlı Urgan	Bahr-ı Sefid	1215 evasıt Cemaziyel- ahir Ekim 1800
30	Rusya'ya	Santarón adası reayası Nikol Zimmi reis, Divan-ı hümayun Tercümanı		18 adet (1- Yorgi veledi Kostantin 2- Anron veledi Kostantin 3- Anron veledi Niro 4- Luka veledi Niro 5- Marko veledi Vasili 6- Yorgi veledi Kostantin 7- Nikola veledi Manol 8- Zaherya veledi Luka 9- Nikola veledi Yorgi 10- Kostantin veledi Yorgi 11- Kiryakoyaki veledi Nikoli 12- Nikoli veledi Hristo 13- Angeli veledi Kostantin 14- Nikola veledi Manol 15- Manol veledi Anron 16- Dimitri veledi Yorgi 17- Anron veledi Bakki 18- Nikola veledi Yakomu)	Santarón adası reayası Nikol Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evail Muharrem Mayıs 1800
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Botanyon Labisi	Rusya Taygan İskelesi	2000 keyl Hintta		
							19 Yedek Revgan-ı Sade	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Cemaziyel ahir Ekim 1800
31	Rusya'ya	Anderan adası reayası Bakoli Zimmi reis, Divan-ı hümayun Tercümanı		11 adet (1- Agusti veledi Banoni 2- Mişeli veledi Kostantin 3- Yorgi veledi Yenrali 4- Anderya veledi Mihail 5- Frankoli veledi veledi Alamire 6- Estekanni veledi Anron 7- Estekanni veledi Bakki 8- Bakki veledi Nikola 9- Estaman veledi Dimitri 10- Niro veledi Nikola 11- Nestota veledi Francesko)	Anderan adası reayası Bakoli Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evail Muharrem Mayıs 1800
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Panayota Ensorato	Rusya Taygan İskelesi	2100 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Cemaziyel ahir Ekim 1800
32	Rusya'ya	Zantarón adası reayası Yanni Zimmi reis, Divan-ı hümayun Tercümanı		15 adet (1- Emanebosni veledi Yorgi 2- Kostantin veledi Yorgi 3- Hristo veledi Konstantin 4- Yanni veledi Anron 5- Nikola veledi Anron 6- Manol veledi Mihail 7- Dimitri veledi Bakki 8- Yorgi veledi Bakki 9- Yorgi veledi Marko 10- Anron veledi Yorgi 11- Anastas veledi Corci 12- Anron veledi Kostantin 13- Yorgi veledi Anastati 14- Canro veledi Yorgi 15- Menekoz veledi Anron)	Zantarón adası reayası Yanni Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evail Muharrem Mayıs 1800
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Yorga Neropulu	Rusya Taygan İskelesi	4000 keyl Hintta	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Rebiulahir Ağustos 1800
33	Rusya'ya	Limni adası reayası Panayuta Zimmi reis, Divan-ı hümayun Tercümanı		11 adet (1- Panaki veledi Yorgozi 2- Yorgozi veledi Nahre 3- Nikoli veledi Panayuta 4- Tanaş veledi Dimitri 5- Sevanni veledi Rika 6- Nikola veledi Alekni 7- Yemanelri veledi Nikola 8- Yorgaki veledi Corci 9- Fetakozı veledi Margavemeni 10- Madorandi veledi Komene 11- Tanaş veledi Dimitri)	Limni adası reayası Panayuta Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evail Muharrem Mayıs 1800
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Elbin Kosta	Rusya Taygan İskelesi	46 Yedek Revgan-ı Sade		
							67 kantar Revgan-ı Sade	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Cemaziyel-ahir Ekim 1800
34	Rusya'ya	Menkenor adası reayası Cano Zimmi reis, Divan-ı hümayun Tercümanı		17 adet (1- Bakki veledi Yorgi 2- Anron veledi Yorgi 3- Tori veledi Yanni 4- Anderya veledi Anron 5- Yorgi veledi Anron 6- Esnekani veledi Yanni 7- Anron veledi Vasili 8- Mihail veledi Sava 9- Nikola veledi İzmiri 10- Marino veledi Anostova 11- Yorgi veledi Hristo 12- Vasili veledi Bezo 13- Nikola veledi	Menkenor adası reayası Cano Zimmi reis	Osmanlı	Bilad-ı İslamiyeden İhracı memnu' olmayan emti'a ve eşya	Rusya Biladına	1215 evasıt Muharrem Mayıs 1800

				Bakomede 14- Penaki veledi Yorgi 15- Marko veledi Nikola 16- Rezmi veledi Emiko 17- Forcanni veledi Anron)					
	Tekrardan Asitaneye				Rusya Tüccarından Angelisyo Pavlo	Rusya Taygan İskelesi	1200 keyl Hinta		
							3000 kantar Ahen-i Ham	Bahr-ı Sefid	1215 evahir Cemaziyel-ahir Ekim 1800

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin karalarda olduğu gibi denizlerde de sağlamış olduğu üstünlük, deniz ticaret trafiğini de belirlemiştir. Osmanlı Devleti, Mısır-Girid ve Mora üzerinden geçtiğini farz ettiği bir hat ile Akdeniz'i ikiye bölen ve bu hattın doğusunu kendisine mahsus bir "iç deniz" olarak görmekteydi. Bu sahada Osmanlı, deniz ticaretini ve buna bağlı olarak gerçekleşen kara ticaretini, ticari endişelerinin dışında tamamen politik amaçlı olarak yapılan ahidnameler ile düzenlemekteydi. Karadeniz ise bu sahada gerçekleşen ticaret çerçevesinde XVI. yüzyılın sonlarında yabancı gemilerin girmesine ve ticaret yapmalarına yasaklanmış durumdaydı.

Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne karşı Karadeniz üzerinde elde etmeye başladığı üstünlüğünün Rus ticaretine de yansımaları fazla gecikmemiştir. Osmanlı Devleti'nden ilk defa 1739 Belgrad antlaşması ile Karadeniz'de ticaret izni alan Rus tüccarların, bu tarihten önce de Karadeniz'de ticaret ile uğraştıkları görülmektedir. Ancak hacim bakımından fazla geniş olmayan bu ticari ilişkiler, 1774 ve 1783 tarihlerinde Rusların lehine gelişen şartlar doğrultusunda, eskisinden daha hareketli bir şekilde yeniden başlamıştır. Zira daha önceleri sadece Osmanlı gemileri ile ticaret yapabilen Ruslar, yapılan antlaşmalar gereği artık hem Osmanlı hem de kendi gemileri ile ticaret yapmaya başlamışlardı.

Bu tarihler arasında iki devlet arasındaki ticaret Osmanlı reâyâ gemileri ile Karadeniz üzerinden deniz ticareti şeklinde gerçekleşmiştir. (Bu arada aynı tarihler arasında Rusya tüccar gemileri ile yapılan ticaret de bulunmaktadır.) Bu ithalatta 34 adet gemi kullanılmıştır. İncelenen tarihler arasında ithalat ve ihracat ağırlıklı olarak 1798 ve 1800 senelerinde yoğunlaşmıştır. Bu tarihler arasında Osmanlı Devleti Rusya'dan toplam 2.961.967 ton ithalat gerçekleştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Rusya'dan gerçekleştirdiği ithalatta daha ziyade Hinta (Buğday) ve Ahen-i Ham (Demir) ürünleri ön plana çıkmaktadır. Revgan-ı Sade (Sade Yağ), Urgan, Havyar ve Telatin (Bir cins deir) ithalatı ise Hinta ve Ahen-i Ham ürünlerine göre daha düşük seviyede kalmıştır. İthal edilen ürünler öncelikli olarak İstanbul'un iâşesinin karşılanmasında kullanılmıştır. İstanbul'un iâşesi karşılandıktan sonra kalan ithal ürünler ise ya fiyatının yüksekliği veya ihtiyaç fazlası olmasından Bahr-ı Sefid'e gönderilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya ihracatı ise "Bilad-ı

İslamiyeden ihracı memnu' olmayan emti'a ve eşya" olmuştur. Bu ürünler cins olarak belirtilmiş olduğundan ton cinslerinin hesaplanması mümkün olamamıştır. Her ne kadar Osmanlı Devleti'nin ihracat miktarı tam olarak tespit edilemese de uygulamış olduğu iktisadi politikalar dikkate alındığında Rusya'ya ihracatının ithalatından daha az olduğu görülmektedir.

Bu tarihler arasında iki devlet arasında yapılan ticaretin Osmanlı devletinin "İaşe (provizyonizm) İlkesi, Gelenekçilik (traditionalism) ile Fiskalizm" den oluşan ve "Klasik" olarak nitelenen iktisadî sistemine de uygunluk gösterdiği gözlenmektedir. İhracatın *ihracı memnu'* olmayan ürünlerden oluşması, ithalatın ise toplumun ihtiyaçlarına yönelik ürünlerden oluşması bunun bir yansıması durumundadır.

Dünyada gelişen şartlar dikkate alınacak olur ise geçmişte olduğu gibi günümüzde de Karadeniz, Türkiye ile Rusya'nın ticarî ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Her iki devletin de iktisadi kalkınması ve refahının yolu Karadeniz'den geçmektedir. Ayrıca Türkiye ve Rusya'nın Karadeniz'e gereken önemi vermeleri halinde bu denizi Doğu Akdeniz ile birlikte dünya ticaretinin merkezi haline getirmeleri kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Ümidimiz ve beklentimiz her iki devletin geçmişte olduğu gibi şimdi ve gelecekte de ticarete önem vermeleridir.

Kaynakça

- BOA Rusya Ahkam Defteri, no. 83/1.
BOA Rusya Ahkam Defteri, no. 87/5.
BOA Rusya Ahkam Defterleri, no. 88/6.
Bağış, Ali İ., "III George Döneminde İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ekonomi Siyaseti 1760-1815", *Türk-İngiliz İlişkileri 1583-1984*, Başbakanlık Bas. Yay. Enfor. Gnl. Mdr. Yay., Ankara 1985, s. 43-52.
Barthold, W., "Kefe", *İ.A., c. VI*, İstanbul 1967, s. 535-537.
Beydilli, Kemal, "Karadeniz'in Kapalılığı Karşısında Avrupa Küçük Devletleri ve Miri Ticaret Teşebbüsü", *Belleten*, LV/214, Ankara 1991, s. 687-755.
Bostan, İdris, "İzn-i Sefine Defterleri ve Karadeniz'de Rusya ile Ticaret Yapan Devlet-i Aliyye Tüccarları 1780-1846", *TDAD, Sayı 6*, İstanbul 1991, s.21-49.
----- "Rusya'nın Karadeniz'de Ticarete Başlaması ve Osmanlı İmparatorluğu (1700-1787)", *Belleten, c. LIX, Sayı 225* (Ağustos 1995),s. 353-394.
Falkus, M.E., *Rusya'nın Endüstrileşmesi 1700-1914*, Çev. Alaaddin Şenel, Ankara 1986.
Fidan, Murat, "XIX. Yüzyılda Osmanlı-Rusya Ticari Münasebetleri", Ondokuz Mayıs Üniversitesi, (Basılmamış Doktora Tezi), Samsun 2002.
İnalçık, Halil, "İmtiyazat", *Encyclopaedia of İslam*, Leiden-Londra 1971, s. 1179-1189.

- *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, İstanbul 2000.
- Kazgan, Gülten, *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evreleri*, İstanbul 1993.
- Kazıcı, Ziya, *Osmanlılarda İhtisap Müessesesi*, İstanbul 1987.
- Köse, Osman, *1774 Küçük Kaynarca Atlaşması*, T.T.K., Ankara 2006.
- Kurat, Akdes N., *Rusya Tarihi*, T.T.K., Ankara 1993.
- Kurdakul, Necdet, *Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar*, İstanbul 1981.
- Muahadat Mecmuası, c. III*, Hakikat Matbaası, İstanbul 1294.
- Pakalın, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II*, İstanbul 1971.
- Pamuk, Şevket, *100 Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, İstanbul 1990.
- Sarc, Ömer C., "Tanzimat ve Sanayimiz" *Tanzimat I*, İstanbul, 1940, s. 423.
- Strak, Werner, "İktisadi Düşünce ve Toplumsal Gelişme", *İktisat Risaleleri*, Çev. M. Özel, İstanbul 1994, s. 231.
- Tukin, Cemal, *Boğazlar Meselesi*, İstanbul 1999.
- Turanlı, Rona, *İktisadi Düşünce Tarihi*, İstanbul, 1988.